‹ Het verhaal dat De Jong bijvoorbeeld van de verloving van prinses Juliana en prins Bernhard geeft (hun eerste ontmoeting was "gedeeltelijk toeval, gedeeltelijk niet"!) is in elk geval een vermakelijk brokje van nietszeggende openheid en open nietszeggendheid, waar de damesbladen veel maar de historici niets mee doen... gedeeltelijk toeval, gedeeltelijk niet. Misschien zullen we voor een en ander echter ook nog de hoofdschotel moeten afwachten.

Al met al een "voorspel" dat respect afdwingt voor de werkkracht, de deskundigheid, het vertelvermogen van de auteur en dat zeker tot de uitvoerigste inleidingen behoort die een Nederlands historicus ooit heeft geschreven. Maar de saluutschoten die bij de verschijning van dit deel zijn afgevuurd dwingen ons aan de andere kant ook tot waakzaamheid voor de monopolisering van een geschiedbeeld, dat toch meer aan bestaande opvattingen en sentimenten appelleert, dan dat het nieuwe diepere inzichten vrijmaakt.'

4. *Antisemitisme en jodenvervolging*

De discussie in de media concentreerde zich op de hulp aan joodse vluchtelingen in het interbellum, niet op het in de begeleidingsgroep ook ruim besproken thema van het antisemitisme in Nederland. In zijn recensie in de *Nieuwe Rotterdamse Courant* (14 februari 1969) besteedde J. W. van der Meulen bijzondere aandacht aan De Jongs beschrijving van het joodse vluchtelingencomité; hij deed dat, terwijl hij zich afvroeg of de auteur de gebeurtenissen in het interbellum niet te zeer bezag en beoordeelde in het perspectief van de latere bezettingstijd.

‹ 'De Jong zegt in zijn voorwoord dat de sleutel tot wat in de bezettingstijd geschiedde in de vooroorlogse gebeurtenissen ligt. Dikwijls echter beschouwt hij de bezettingstijd als de sleutel tot de jaren dertig en suggereert hij sinistere causale verbanden die wellicht niet altijd bestaan. Zo gaat hij tamelijk uitvoerig in op het Joodse vluchtelingencomité, dat uitmaakte welke uitgeweken Duitse Joden wel en welke niet in ons land konden worden opgenomen en schrijft hij vervolgens dat dit discrimineren van 1941 af een wezenlijk element in het beleid van de Joodse Raad werd. Deze immers maakte onderscheid tussen Joden die wel en Joden die niet gedeporteerd zouden worden.

Is het niet mogelijk het inderdaad zeer pijnlijke optreden van het vluchtelingencomité voornamelijk als een uitvloeisel van de economische crisis te zien en de gedragingen van de Joodse Raad toe te schrijven aan menselijke, al te menselijke omstandigheden?'

In de *NRC* van 25 februari 1969 reageerde dr. Henriëtte Boas in een